

การศึกษาสภาพปัจจุบัน ปัญหาและแนวทางการนิเทศภายในสถานศึกษา
สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 28

The Study of States, Problems and Guidelines of Internal Education Supervision in
Secondary Schools under the Secondary Educational Service Area Office 28

วงศ์พันธ์ เวียงนนท์¹,
สุวิมล โพธิ์กลิ่น²,
ธิดารัตน์ จันทะหิน³

บทคัดย่อ

การวิจัยในครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อศึกษาสภาพปัจจุบันและปัญหาการนิเทศภายในสถานศึกษาของผู้บริหารและครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 28 2) เพื่อเปรียบเทียบสภาพปัจจุบันและปัญหาการนิเทศภายในสถานศึกษาของผู้บริหารและครูในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 28 จำแนกตาม ตำแหน่ง ประสบการณ์การทำงาน และขนาดของโรงเรียน 3) เพื่อศึกษาแนวทางการนิเทศภายในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 28 กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้ ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 28 จำนวน 116 คน โดยเลือกตัวอย่าง (sampling) โดยวิธีการสุ่มตัวอย่างแบบแบ่งชั้นภูมิ (Stratified Random Sampling) เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล เป็นแบบสอบถามแบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ จำนวน 50 ข้อ มีดัชนีความสอดคล้องอยู่ในช่วง 0.67 – 1.00 มีความเชื่อมั่นทั้งฉบับ .98 สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน การทดสอบค่า t และการทดสอบค่า F เมื่อพบความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติทำการทดสอบความแตกต่างรายคู่โดยวิธีของ Scheffe'

ผลการวิจัย พบว่า

1. สภาพปัจจุบันการนิเทศภายในสถานศึกษา โดยภาพรวมและรายด้านอยู่ในระดับปานกลาง ส่วนความคิดเห็นของผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 28 ต่อปัญหาการนิเทศภายในสถานศึกษา โดยภาพรวมและรายด้านอยู่ในระดับน้อย

2. ผลการเปรียบเทียบความคิดเห็นต่อสภาพปัจจุบันและปัญหาการนิเทศภายในสถานศึกษาตามความคิดเห็นของผู้บริหารและครู ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 28 พบว่า

2.1 ความคิดเห็นเกี่ยวกับสภาพปัจจุบันการนิเทศภายในสถานศึกษา ที่มีตำแหน่งประสบการณ์การทำงาน และขนาดของโรงเรียนที่ปฏิบัติงานต่างกันโดยรวมและรายด้าน แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และเมื่อเปรียบเทียบรายคู่ พบว่าโดยภาพรวมและรายด้านทุกด้าน แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

2.2 ความคิดเห็นเกี่ยวกับปัญหาการนิเทศภายในสถานศึกษา ที่มีตำแหน่งประสบการณ์การทำงานต่างกันโดยรวมและรายด้าน แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ที่ระดับ .05 และเมื่อเปรียบเทียบรายคู่ พบว่าโดยภาพรวมและรายด้านทุกด้าน แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ส่วนความคิดเห็นเกี่ยวกับปัญหาการนิเทศภายในสถานศึกษา ระหว่างผู้บริหารสถานศึกษากับครูผู้สอนที่ปฏิบัติงานในโรงเรียนที่มีขนาดแตกต่างกัน มีความคิดเห็นเกี่ยวกับปัญหาการนิเทศภายในสถานศึกษา โดยภาพรวมและรายด้านไม่แตกต่างกัน

3. แนวทางการนิเทศภายใน ด้านการวางแผนการนิเทศ ให้ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องในการนิเทศมีส่วนร่วมในการวางแผนการนิเทศภายในสถานศึกษา และกำหนดแผนนิเทศภายในให้สอดคล้องกับสภาพปัจจุบัน ปัญหา และความต้องการของโรงเรียนด้านการให้ความรู้ก่อนการดำเนินการนิเทศ มีการฝึกอบรมให้ความรู้เทคนิคการนิเทศภายในให้ทั้งผู้รับและผู้ให้การนิเทศ

¹สาขาวิชา การบริหารการศึกษา คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี

²อาจารย์ประจำสาขาวิชาการบริการการศึกษา คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี

³อาจารย์ประจำคณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี

ด้านการดำเนินการปฏิบัติงานนิเทศ ปรับตารางการนิเทศตามเวลาและสถานการณ์ที่เหมาะสมผู้บริหารควรมีการนิเทศกำกับติดตามการดำเนินการตามโครงการอย่างสม่ำเสมอ

ด้านการสร้างเสริมกำลังใจแก่ผู้ปฏิบัติงานนิเทศ ให้การสนับสนุนด้านวัสดุอุปกรณ์และทรัพยากรต่าง ๆ ที่ส่งเสริมและอำนวยความสะดวกในการปฏิบัติงานนิเทศ

ด้านการประเมินผลการนิเทศ เปิดโอกาสให้ครูผู้สอนได้มีส่วนร่วมในการประเมินผลการปฏิบัติงานของตนเองได้ เปลี่ยนบทบาทเป็นผู้นิเทศ มีการให้ข้อมูลย้อนกลับให้ผู้รับการนิเทศได้นำไปปรับปรุงจุดบกพร่องและพัฒนาตนเองต่อไป

คำสำคัญ : สภาพปัจจุบันการนิเทศภายใน, ปัญหาการนิเทศภายใน

Abstract

The research objectives were 1) to study the current conditions and problems of supervision within educational institutions of administrators and teachers under the Office of the Secondary Educational Service Area 28. 2) to compare the current situation and problems of supervision within the educational institutions of administrators and teachers under the Office of the Secondary Educational Service Area 28, classified by position, work experience. And size of the school under the Office of the Secondary Educational Service Area 28. The sample groups used in this study were school administrators and teachers under the Office of the Secondary Educational Service Area 28, totaling 116 people. Sampling was selected by stratified random sampling. The research instrument was a five-rating scale questionnaire of 50 items with a conformity Index in the range of 0.67 - 1.00, confidence value equivalent to .98. Statistics used for data analysis were percentage, mean, Standard deviation, t- test and F – test, variance analysis and Scheffe' method.

The research findings were as follows :

1. The current situation, supervision within educational institutions overall and each aspect at the level moderate. The problems of supervision within educational institutions overall and each aspect at a low level.

2. The results of comparisons of opinions on current conditions, problems internal supervision, based on opinions of administrators and teachers. Under the Office of the Secondary Educational Service Area 28, with work experience positions and the size of the schools operating differently, found that :

2.1 Opinions on current conditions, supervision within the school overall and each side was statistically different at the .05. And when comparing each pair found that in the overall picture and in all aspects the difference was statistically significant at the .05.

2.2 Opinions on supervision problems within schools with positions different work experiences overall and each side was statistically different at the .05. And when comparing each pair found that in the overall picture and in all aspects the difference was statistically significant at the .05. The opinions about the internal supervision problems between the school administrators and the teachers working in the schools of different sizes were discussed have opinions on supervisions problems in schools overall and each aspect was no different.

3. Guidelines for internal supervision,

The Planning Supervision. Involve those involved in supervision to participate in planning supervision in schools and establish internal supervision plans in accordance with current conditions, problems and needs of the school.

The Informing Pre - Supervision Aspect. There is training to provide knowledge of internal supervision techniques for both the receiver and the supervisor.

The Operating Supervision. Adjust the supervision schedule according to the appropriate time and situation. Management should regularly monitor project implementation.

The Reinforcing to the Supervision Staff. Provide support in materials, equipment and resources that promote and facilitate supervisory operations.

The Supervision Assessment. Provide opportunities for teachers to participate in assessing their own performance, changing roles as supervisors. Feedback is given to supervisors to further improve the flaws and improve themselves.

Keywords: Current state, Internal supervision, Internal supervision problem

บทนำ

ยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี (พ.ศ. 2561 - 2580) เป็นยุทธศาสตร์ชาติฉบับแรกของประเทศไทย ตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย ซึ่งจะต้องนำไปสู่การปฏิบัติเพื่อให้ประเทศไทยบรรลุวิสัยทัศน์ “ประเทศไทยมีความมั่นคง มั่งคั่ง ยั่งยืน เป็นประเทศพัฒนาแล้ว ด้วยการพัฒนาตามหลักปรัชญาของ เศรษฐกิจพอเพียง” ภายในช่วงเวลาดังกล่าว (ราชกิจจานุเบกษา 2561 : 8) การพัฒนาประเทศในช่วงระยะเวลาของยุทธศาสตร์ชาติ จะมุ่งเน้นการสร้างสมดุลระหว่าง การพัฒนาความมั่นคง เศรษฐกิจ สังคม และสิ่งแวดล้อม โดยการมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วนในรูปแบบ “ประชารัฐ” โดยประกอบด้วย 6 ยุทธศาสตร์ ได้แก่ ยุทธศาสตร์ชาติด้านความมั่นคง ยุทธศาสตร์ชาติ ด้านการสร้างความสามารถในการแข่งขัน ยุทธศาสตร์ชาติด้านการพัฒนาและเสริมสร้างศักยภาพ ทรัพยากรมนุษย์ ยุทธศาสตร์ชาติด้านการสร้างโอกาสและความเสมอภาคทางสังคม ยุทธศาสตร์ชาติที่เกี่ยวข้องโดยตรงกับการศึกษา คือ ยุทธศาสตร์ชาติด้านการพัฒนาและเสริมสร้างศักยภาพ ทรัพยากรมนุษย์ (ราชกิจจานุเบกษา 2561 : 9) มีเป้าหมายการพัฒนาที่สำคัญเพื่อพัฒนาคนในทุกมิติและในทุกช่วงวัย ให้เป็นคนดี เก่ง และมีคุณภาพ โดยคนไทย มีความพร้อมทั้งกาย ใจ สติปัญญา มีพัฒนาการที่รอบด้านและมีสุขภาวะที่ดีในทุกช่วงวัย มีจิตสาธารณะ รับผิดชอบต่อสังคมและผู้อื่น มัธยัสถ์ อดออม โอบอ้อมอารี มีวินัย รักษาศีลธรรม และเป็นพลเมืองดีของชาติ มีหลักคิดที่ถูกต้อง มีทักษะที่จำเป็นในศตวรรษที่ ๒๑ มีทักษะสื่อสาร ภาษาอังกฤษและภาษาที่สาม และอนุรักษ์ภาษาท้องถิ่น มีนิสัยรักการเรียนรู้และการพัฒนาตนเอง อย่างต่อเนื่องตลอดชีวิต สู่การเป็นคนไทยที่มีทักษะสูง เป็นนวัตกรรม นวัตกรรม ผู้ประกอบการ เกษตรกรยุคใหม่ และอื่น ๆ โดยมีสัมมาชีพตามความถนัดของตนเองตาม

จุดมุ่งหมายของหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน ซึ่งสอดคล้องกับการพัฒนาในระยะแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 11 (พ.ศ. 2555 - 2559) ประเทศไทยจะต้องเผชิญกับกระแสการเปลี่ยนแปลงที่สำคัญทั้งภายนอกและภายในประเทศที่ปรับเปลี่ยนเร็วและซับซ้อนมากยิ่งขึ้น เป็นทั้งโอกาสและความเสี่ยงต่อการพัฒนาประเทศ จากเป้าหมายของยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี และแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 11 หัวใจสำคัญของการขับเคลื่อนพัฒนาประเทศเข้าสู่ความสมดุลและยั่งยืน จะต้องให้ความสำคัญกับการเสริมสร้างทุนของประเทศที่มีอยู่ให้เข้มแข็งและมีพลังเพียงพอในการขับเคลื่อนกระบวนการพัฒนาประเทศ โดยเฉพาะการพัฒนาคนหรือทุนมนุษย์ให้เข้มแข็งให้มีความพร้อมรับการเปลี่ยนแปลงของโลกในยุคศตวรรษที่ 21 และการเสริมสร้างปัจจัยแวดล้อมที่เอื้อต่อการพัฒนาคุณภาพของคน ทั้งในเชิงสถาบัน ระบบ โครงสร้างของสังคมให้เข้มแข็ง สามารถเป็นภูมิคุ้มกันต่อการเปลี่ยนแปลงต่าง ๆ ที่จะเกิดขึ้นในอนาคต (กระทรวงศึกษาธิการ 2554 : 1) สอดคล้องกับพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 และ (ฉบับที่ 3) พ.ศ. 2553 ได้กำหนดเป้าหมายว่าการศึกษาในมาตรา 6 ไว้ว่า การจัดการศึกษาต้องเป็นไปเพื่อพัฒนาคนไทยให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ทั้งร่างกาย จิตใจ สติปัญญา ความรู้ และคุณธรรม มีจริยธรรมและวัฒนธรรมในการดำรงชีวิต สามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข และในมาตรา 8 (3) กำหนดให้มีมีการกำหนดมาตรฐานการศึกษา และจัดระบบประกันคุณภาพการศึกษาทุกระดับและประเภทการศึกษา ดังนั้นสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานจึงได้มีนโยบายการพัฒนาคุณภาพการศึกษาให้ดีขึ้นอย่างเป็นระบบและต่อเนื่องด้วยระบบนิเทศการศึกษา ซึ่งเป็นส่วนหนึ่งของการประกันคุณภาพการศึกษาและ

เป็นกระบวนการทำงานและร่วมมือกันระหว่างผู้นิเทศกับ ผู้รับการนิเทศเพื่อประสิทธิภาพสูงสุดของผู้เรียน

การนิเทศภายในโรงเรียน เป็นกระบวนการเชิง บริหารจัดการทางวิชาการด้านการศึกษาเพื่อช่วยเสริมสร้าง ประสิทธิภาพการจัดการศึกษาและการเรียนรู้ให้บังเกิดขึ้น ภายในโรงเรียนหรือสถาบันการศึกษาแต่ละแห่ง การนิเทศ ภายในโรงเรียนจะเป็นฐานสำคัญเชิงบริหารที่เกิดจากความ ร่วมมือยึดหลักความเสมอภาคและความเป็นประชาธิปไตย ของบุคลากรในโรงเรียน โดยมีข้อปฏิบัติหรือข้อตกลง ร่วมกันที่จะร่วมจัดการเรียนการสอนให้บรรลุตามนโยบาย การจัดการศึกษาและหลักสูตรที่กำหนดไว้ (พิสัน โพนทัน 2559 : 2) โดยถือเป็นกระบวนการที่สำคัญและจำเป็นอย่าง ยิ่งที่ทุกโรงเรียนต้องกำหนดเป็นนโยบายและดำเนินการตาม บทบาทภารกิจของการจัดการศึกษายุคใหม่ ภายใต้ พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ งานนิเทศภายในโรงเรียน เป็นกระบวนการอย่างหนึ่งของการจัดการศึกษาซึ่งส่งผลต่อ การเรียนรู้ของผู้เรียนโดยเฉพาะการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็น สำคัญ อันเป็นจุดเน้นของการปฏิรูปการศึกษา ซึ่งสอดคล้อง กับ สุรศักดิ์ ปาเฮ (2545 : 31) ที่กล่าวว่า ปัจจัยสำคัญที่ทำให้เกิดการขับเคลื่อนและพัฒนาประเทศ คือ คือการปฏิรูป การเรียนรู้ โดยใช้กระบวนการนิเทศภายในโรงเรียน เป็น ปัจจัยส่งเสริมพลังแหล่งการเรียนรู้ให้เกิดขึ้นจากความ ร่วมมือของบุคลากรทุกคนในโรงเรียนเป็นสำคัญ โรงเรียนที่ มีกระบวนการนิเทศที่เป็นระบบและมีประสิทธิภาพ ย่อม ก่อให้เกิดศักยภาพเชิงบริหารและเชิงวิชาการที่สูง ก้าวสู่ ความเป็นมาตรฐานด้านการศึกษาได้ การนิเทศจึงเป็น สิ่งจำเป็นสำหรับหน่วยงานทุกระดับ โดยเฉพาะการจัด การศึกษา ดังที่ ดวงใจ ศรีไชย (2560 : 2) ได้กล่าวไว้ว่า การนิเทศเปรียบเสมือนกระจกที่คอยส่องให้เห็นภาพการ สอนของครูและเป็นกระบวนการที่เสริมสร้างการสอนของ ครูให้มีประสิทธิภาพ เพื่อเป็นข้อมูลในการวางแผนพัฒนา การศึกษา การสร้างสื่อและนวัตกรรมการเรียนรู้ให้ เหมาะสมในการจัดการเรียนรู้ให้กับผู้เรียนได้ถูกต้องตาม จุดหมายของหลักสูตรสถานศึกษา โดยเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ และยังเป็นการสร้างความตระหนักให้กับครูถึงปัญหาที่ เกี่ยวกับการจัดประสบการณ์เรียนรู้ให้สามารถแก้ปัญหาได้ และสร้างขวัญกำลังใจให้กับครูผู้สอนอีกด้วย ระบบ การศึกษาไทยยังคงมีปัญหาและอุปสรรคในเชิงปฏิบัติในการ นิเทศอยู่หลายลักษณะ พุทธชาติ แสนอุบล (2560 : 2) อย่างเช่น ผู้บริหารให้ความสนใจและสนับสนุนงานด้าน วิชาการน้อย ไม่เห็นความจำเป็นในการนิเทศภายใน

โรงเรียน โรงเรียนขาดบุคลากรที่มีความรู้ความสามารถ ขาด ความเข้าใจเกี่ยวกับวิธีการดำเนินการนิเทศภายในโรงเรียน ขาดบุคลากรที่ทำหน้าที่ในการดำเนินการนิเทศ การจัดทำ เป้าหมาย แผนงาน โครงการ เกี่ยวกับงานนิเทศไม่เด่นชัด โรงเรียนขาดข้อมูลเพื่อการวางแผนการดำเนินงานนิเทศ ภายในโรงเรียน ขาดแคลนงบประมาณ วัสดุอุปกรณ์ สนับสนุนการดำเนินงานนิเทศภายในโรงเรียน และจากการ สำรวจปัญหาการนิเทศภายในโรงเรียนปริยัติธรรม พบว่า โรงเรียนขาดการนิเทศอย่างต่อเนื่อง การแก้ปัญหาไม่ ทันเวลาและไม่ทันเหตุการณ์ ขาดการสร้างเสริมขวัญ กำลังใจ การให้คำปรึกษาและอำนวยความสะดวก ขาด ความรู้ความเข้าใจเรื่องการนิเทศ เทคนิค วิธีการและทักษะ การนิเทศ พระชินวร นนพิภักดิ์ (2555 : 5) เช่นเดียวกับ จิตรลดา ธรรมขัน (2560 : 2) ที่กล่าวถึงสภาพปัญหาการ นิเทศเกิดจากการที่ผู้บริหารยังไม่ตระหนักถึงบทบาทหน้าที่ ในการนิเทศภายใน ไม่เห็นความสำคัญของการนิเทศ ไม่ ตระหนักว่าตนมีความสำคัญที่จะผลักดันให้เกิดการพัฒนา ผู้บริหารไม่มีบทบาทใช้ศักยภาพอย่างเต็มที่ในการ ดำเนินการนิเทศภายในโรงเรียน บุคลากรส่วนใหญ่ไม่รู้ จุดหมายที่แท้จริงของการนิเทศภายใน มองว่าการนิเทศ ภายในเป็นการไปตรวจสอบ จับผิด ประเมิน วิพากษ์วิจารณ์ บุคลากรขาดความร่วมมือร่วมใจ ร่วมคิด ร่วมทำ ตลอดจนสื่อ นวัตกรรมใหม่ ๆ ทางการนิเทศไม่ได้นำมาใช้เพื่อการ สนับสนุนให้เกิดการนิเทศภายในโรงเรียนอย่างแท้จริง สอดคล้องกับปัญหาการนิเทศจากการศึกษาของ รัตนาภรณ์ ชันทองคำ (2559 : 4) ที่พบว่า การจัดการศึกษายังไม่ ประสบผลสำเร็จตามเป้าหมายที่วางไว้ทั้งนี้เพราะผู้บริหาร โรงเรียนมีภารกิจและกิจกรรมอื่น ๆ มากมาย ทำให้ขาดการ นิเทศติดตามทั้งภายนอกและภายในด้านงบประมาณวัสดุ อุปกรณ์และการบริหารจัดการมีจำนวนจำกัด ชุมชนไม่ พร้อมในด้านเศรษฐกิจและขาดการเข้ามามีส่วนร่วม ในด้าน การวางแผนการบริหารจัดการในโรงเรียนขาดแคลนครู ครูผู้สอนไม่ตรงกับวิชาเอกและความสามารถของตนครูผู้มี ภาระงานที่นอกเหนือจากงานสอน มีกิจกรรมที่ต้อง รับผิดชอบมาก นอกจากนี้การดำเนินงานตามกระบวนการ นิเทศที่ผ่านมา ได้ประสบปัญหาหลายด้าน ทั้งในด้าน บุคลากรและด้านการพัฒนาเทคนิควิธีการนิเทศการศึกษา ปัญหาการประสานสัมพันธ์และความร่วมมือของบุคลากร ตลอดจนการขาดแคลนวิทยากรหรือแหล่งวิชาการที่จะให้ ความรู้แก่ผู้บริหารโรงเรียนและครู เพื่อนำไปใช้ในการ ดำเนินงานตามกระบวนการนิเทศการศึกษาภายในโรงเรียน

จากเหตุผล ความสำคัญและปัญหาของการนิเทศภายในดังกล่าว ผู้วิจัยมีส่วนร่วมโดยตรงในการนิเทศภายในสถานศึกษาตามโครงสร้างการบริหารงานในแผนแม่บทของโรงเรียน จึงมีความสนใจที่จะศึกษาสภาพปัจจุบันของการนิเทศภายในสถานศึกษา รวมไปถึงปัญหาในการนิเทศภายในสถานศึกษาและแนวทางการพัฒนาการนิเทศภายในสถานศึกษา เพื่อนำผลการศึกษามาเป็นแนวทางในการพัฒนาคุณภาพการศึกษาในสถานศึกษา พัฒนาระบบการนิเทศภายในสถานศึกษาให้เป็นส่วนสำคัญในการขับเคลื่อนการจัดการศึกษา พัฒนาระบบการจัดการเรียนรู้ของครู อันจะส่งผลให้ครูจัดการเรียนรู้ได้อย่างมีประสิทธิภาพ ผู้บริหารสถานศึกษาได้ตระหนักถึงความสำคัญในการปรับปรุงวิธีการนิเทศภายในสถานศึกษาพัฒนาคุณภาพการจัดการศึกษาสู่เป้าหมายของหลักสูตรสถานศึกษา ตามแนวพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ ตลอดจนนำกระบวนการ วิธีการผลการนิเทศภายในสถานศึกษาใช้ในการวางแผนพัฒนาคุณภาพการศึกษาให้มีคุณภาพและประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้นต่อไป

วัตถุประสงค์

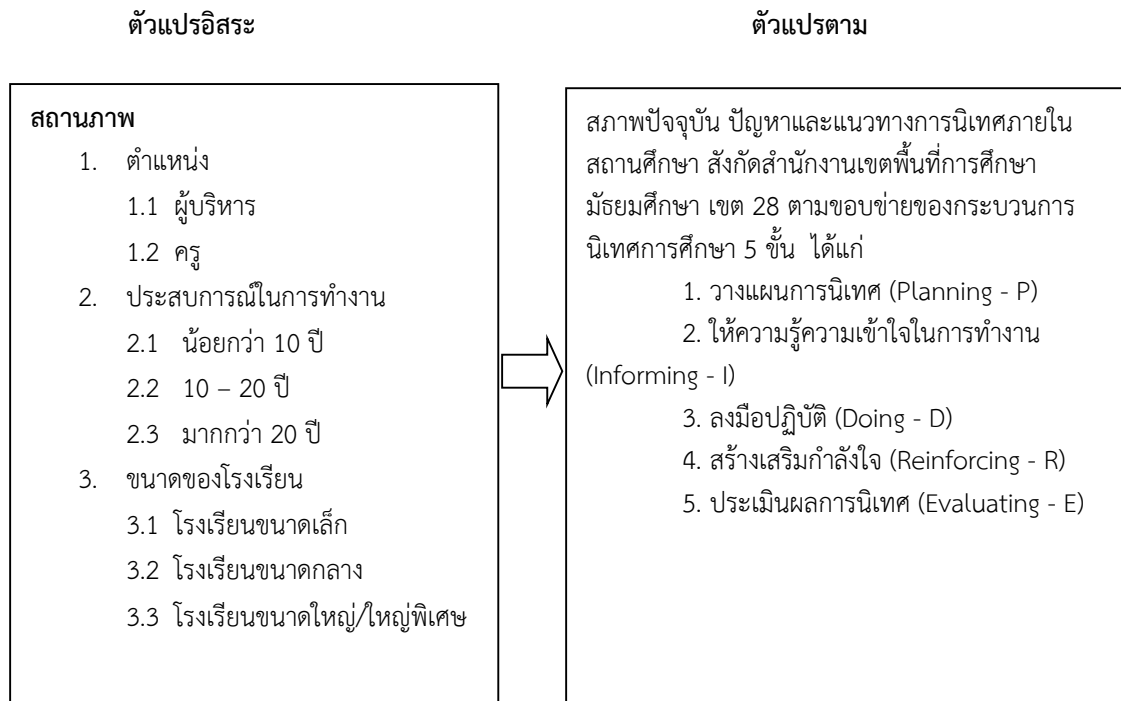
1. เพื่อศึกษาสภาพปัจจุบันและปัญหาการนิเทศภายในสถานศึกษาของผู้บริหารและครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 28
2. เพื่อเปรียบเทียบสภาพปัจจุบันและปัญหาการนิเทศภายในสถานศึกษาของผู้บริหารและครูในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 28 จำแนกตาม ตำแหน่ง ประสบการณ์การทำงาน และขนาดของโรงเรียน
3. เพื่อศึกษาแนวทางการนิเทศภายในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 28

แนวคิดทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

การวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ศึกษาศึกษาแนวคิดทฤษฎี เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการบริหารการศึกษา จาก ชญากาญจน์ ศรีเนตร (2558 : 12) ; สุธรรม ธรรมทัศนานนท์ (2554 : 51) ; หวน พินรุพันธ์ (2545 : 5) ; รุ่งทิพย์ ทำนุ (2558: 9) ; ถวิล เกษสุพรรณ (2552 : 32) ; ชญานันท์ สัมมา (2556: 13) ; แดง นิมอนงค์ (2549 : 17) ; ศิลป์ชัย อ่วงตระกูล (2552 : 8) ; ญัฐรฎา พวงธรรม (2553 : 14) ; สุวิมล โทธิ์กลิ่น (2560 : 92) ; กระทรวงศึกษาธิการ (2550 : 7- 12)

ศึกษาแนวคิด ทฤษฎี เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการนิเทศภายในสถานศึกษา จาก สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (2551: 7) ; สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 11 (2551: 5) ; พระชินวร นนพิภักดิ์ (2555: 13) ; ศศิกันต์ โพธิ์ลังกา (2555: 13) ; ทรัพย์สิน ศรีเชื้อ (2558: 13) ; รุ่งทิพย์ ทำนุ (2558: 22) ; พิสัน โพนทัน (2559: 10) ; ศิริอร ทัทมงคล (2559: 44) ; รัตนาภรณ์ ชันทองคำ (2559: 18) ; อุทัยรัตน์ แสงพระจันทร์ (2559: 13) ; จิตรลดา ธรรมชั้น (2560: 9) ; ดวงใจ ศรีไชย (2560: 13) ; พุทธชาติ แสนอุบล (2560: 9) ; สำนักงาน คณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ (2533 : 4) ; ปรียาพร วงคอนุตร์โรจน์ (2543 : 21-24) ; สมาน อิศวภูมิ (2557: 204) ; ประทีป สยามชัย (2552: 12) ; จิระประวัติ ศรีวิวัฒน์ทรัพย์ (2559: 10) ; ทัมทิมา พงษ์พรม (2558: 18) ; สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ (2544: 15) ; สัจจ อุทรานันท์ (2530 : 88-89) ; อัญชลี โตอุตสาห์ (2548 : 30) ; กรองทอง จิระเดชากุล (2550 : 17-18) ; นิชาภา วิรัชนิกรณ์ (2558: 50) ; เทคนิค เรื่องแสน (2551: 13 – 15)

จากการศึกษาแนวคิดและทฤษฎีเบื้องต้นของการศึกษาวิจัยแล้ว ผู้วิจัยได้สังเคราะห์ข้อมูลเพื่อจัดทำกรอบแนวคิดในการศึกษาวิจัย ดังนี้

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดในการวิจัย

วิธีดำเนินการ

ผู้วิจัยได้ทำการเลือกตัวอย่าง (sampling) ในการศึกษาวิเคราะห์สภาพปัจจุบันและปัญหารวมไปถึงแนวทางในการพัฒนาการนิเทศภายในสถานศึกษาโดยวิธีการสุ่มตัวอย่างแบบแบ่งชั้นภูมิ (Stratified Random Sampling) เลือกกลุ่มตัวอย่างจากโรงเรียนที่สุ่มได้ เป็นโรงเรียนมัธยมศึกษาขนาดเล็กจำนวน 18 โรงเรียน โรงเรียนมัธยมศึกษาขนาดกลางจำนวน 7 โรงเรียน และโรงเรียนมัธยมศึกษาขนาดใหญ่และขนาดใหญ่พิเศษจำนวน 4 โรงเรียน โดยแต่ละโรงเรียนจะมีจำนวนกลุ่มตัวอย่างที่ถูกเลือกโรงเรียนละ 4 คน แบ่งเป็น ผู้อำนวยการโรงเรียน 1 คน รองผู้อำนวยการโรงเรียน 1 คน ครูหัวหน้าฝ่ายวิชาการ 1 คน และครูผู้สอนที่ได้รับการนิเทศ 1 คน ดังนั้นจะได้กลุ่มตัวอย่างจำนวน 116 คน จำแนกเป็น

- 4.1 ผู้อำนวยการ จำนวน 29 คน
- 4.2 รองผู้อำนวยการ จำนวน 29 คน
- 4.3 ครูหัวหน้าฝ่ายบริหารวิชาการ จำนวน

29 คน

- 4.4 ครูผู้สอนที่ได้รับการนิเทศ จำนวน 29 คน

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยคือ แบบสอบถามจำนวน 50 ข้อ ค่าดัชนีความสอดคล้อง 0.60 – 1.00 โดยส่วนของสภาพปัจจุบันการนิเทศภายในสถานศึกษา มีความเชื่อมั่น 0.98 และส่วนของปัญหาการนิเทศภายใน

สถานศึกษามีค่าความเชื่อมั่น 0.970 การเก็บรวบรวมข้อมูลในการวิจัยดำเนินการเก็บข้อมูลได้ จำนวน 116 ฉบับคิดเป็นร้อยละหนึ่งร้อย นำข้อมูลที่ได้มาวิเคราะห์ข้อมูลด้วยโปรแกรมสำเร็จรูป โดยทำการวิเคราะห์ความคิดเห็นเกี่ยวกับสภาพและปัญหาการนิเทศภายในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 28 โดยรวมรายด้านและรายข้อ เพื่อหาค่าเฉลี่ย (Mean) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) แล้วนำค่าเฉลี่ยที่ได้ไปเทียบกับเกณฑ์การแปลความหมาย จากนั้นวิเคราะห์เปรียบเทียบความคิดเห็นของผู้บริหารสถานศึกษา ครูที่มีต่อการนิเทศภายในสถานศึกษา จำแนกตาม ตำแหน่งการทำงาน โดยใช้ t-test และดำเนินการวิเคราะห์เปรียบเทียบความคิดเห็นเกี่ยวกับสภาพและปัญหาการนิเทศภายในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 28 จำแนกตามประสบการณ์ในการทำงาน และขนาดโรงเรียนที่ปฏิบัติหน้าที่ โดยใช้ F-test การวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว (One-way Anova) เมื่อพบความแตกต่างนำมาเปรียบเทียบกรณีรายคู่ด้วยวิธีการของ Scheffe' สุดท้ายวิเคราะห์ข้อมูลจากตอนที่ 3 ซึ่งเป็นคำถามปลายเปิดเกี่ยวกับข้อเสนอแนะ แนวทางการพัฒนาการนิเทศภายในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 28 โดยใช้วิธีวิเคราะห์เนื้อหาแบบการบรรยาย

ผลการศึกษา

5.1 ความคิดเห็นของผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 28 ต่อสภาพปัจจุบันการนิเทศภายในสถานศึกษา โดยรวม

อยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ประเมินผลการนิเทศ รองลงมาคือ ให้ความรู้ก่อนดำเนินการนิเทศ และด้านที่มีค่าเฉลี่ยน้อยสุดคือ การดำเนินการปฏิบัติงานนิเทศ

ด้านที่	การนิเทศภายในสถานศึกษา	สภาพปัจจุบัน			ปัญหาการนิเทศ		
		$\bar{X}$	S.D.	ระดับ	$\bar{X}$	S.D.	ระดับ
1	ด้านการวางแผนการนิเทศ	2.42	.86	น้อย	2.08	.53	น้อย
2	ด้านการให้ความรู้ก่อนการดำเนินการนิเทศ	2.57	.76	ปานกลาง	2.37	.68	น้อย
3	ด้านการดำเนินการปฏิบัติงานนิเทศ	2.32	.77	น้อย	2.07	.65	น้อย
4	ด้านการสร้างเสริมกำลังใจแก่ผู้ปฏิบัติงานนิเทศ	2.52	.77	ปานกลาง	2.26	.54	น้อย
5	ด้านการประเมินผลการนิเทศ	2.78	.91	ปานกลาง	2.48	.73	น้อย
ภาพรวม		2.52	.76	ปานกลาง	2.25	.56	น้อย

5.2 ความคิดเห็นของผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 28 ต่อปัญหาการนิเทศภายในสถานศึกษา รวมทุกด้านอยู่ในระดับน้อย เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ การประเมินผลการนิเทศ รองลงมาคือ ให้ความรู้ก่อนดำเนินการนิเทศ และด้านที่มีค่าเฉลี่ยน้อยสุดคือ การดำเนินการปฏิบัติงานนิเทศ

5.3 ผลการเปรียบเทียบเปรียบเทียบ สภาพปัจจุบันการนิเทศภายในสถานศึกษาตามความคิดเห็นของผู้บริหารและครู ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 28 สรุปได้ดังนี้

5.3.1 บุคลากรที่มีตำแหน่งต่างกันมีความคิดเห็นเกี่ยวกับสภาพปัจจุบันการนิเทศภายในสถานศึกษา โดยรวมและรายด้าน แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

5.3.2 บุคลากรที่มีประสบการณ์การทำงานแตกต่างกันมีความคิดเห็นเกี่ยวกับสภาพปัจจุบันการนิเทศภายในสถานศึกษา แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และเมื่อเปรียบเทียบรายคู่ พบว่าโดยภาพรวมและรายด้านทุกด้าน ระหว่างผู้บริหารสถานศึกษากับครูผู้สอน มีความคิดเห็นแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

5.3.3 บุคลากรที่ปฏิบัติงานในโรงเรียนที่มีขนาดแตกต่างกันมีความคิดเห็นเกี่ยวกับสภาพปัจจุบันการนิเทศภายในสถานศึกษา แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และเมื่อเปรียบเทียบรายคู่ พบว่า โดยภาพรวมและรายด้านทุกด้าน ระหว่างผู้บริหารสถานศึกษากับครูผู้สอน มีความคิดเห็นแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

สภาพปัจจุบันการนิเทศภายในสถานศึกษา	ผู้บริหารสถานศึกษา		ครูผู้สอน		t	p
	$\bar{X}$	S.D.	$\bar{X}$	S.D.		
ด้านการวางแผนการนิเทศ	2.26	.89	2.59	.79	-2.060	.042*
ด้านการให้ความรู้ก่อนการดำเนินการนิเทศ	2.35	.79	2.79	.63	-3.296	.001*
ด้านการดำเนินการปฏิบัติงานนิเทศ	2.10	.75	2.55	.74	-3.233	.002*
ด้านการสร้างเสริมกำลังใจแก่ผู้ปฏิบัติงานนิเทศ	2.38	.73	2.66	.78	-2.007	.047*
ด้านการประเมินผลการนิเทศ	2.60	1.01	2.96	.76	-2.146	.034*
ภาพรวม	2.34	.81	2.71	.67	-2.688	.008*

* ระดับนัยสำคัญ .05

5.4 ผลการเปรียบเทียบปัญหาการนิเทศภายในสถานศึกษาตามความคิดเห็นของผู้บริหารและครูผู้สอน ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 28 สรุปได้ดังนี้

5.4.1 บุคลากรที่มีตำแหน่งต่างกันมีความคิดเห็นเกี่ยวกับปัญหาการนิเทศภายในสถานศึกษา โดยรวมและรายด้าน แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

5.4.2 บุคลากรที่มีประสบการณ์การทำงานแตกต่างกันมีความคิดเห็นเกี่ยวกับปัญหาการนิเทศภายใน

สถานศึกษา แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และเมื่อเปรียบเทียบรายคู่ พบว่าโดยภาพรวมและรายด้านทุกด้าน ระหว่างผู้บริหารสถานศึกษากับครูผู้สอน มีความคิดเห็นแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

5.4.3 บุคลากรที่ปฏิบัติงานในโรงเรียนที่มีขนาดแตกต่างกันมีความคิดเห็นเกี่ยวกับปัญหาการนิเทศภายในสถานศึกษา โดยภาพรวมและรายด้านไม่แตกต่างกัน

ปัญหาการนิเทศภายในสถานศึกษา	ผู้บริหารสถานศึกษา		ครูผู้สอน		t	p
	$\bar{x}$	S.D.	$\bar{x}$	S.D.		
ด้านการวางแผนการนิเทศ	1.83	.34	2.32	.57	-5.621	.000*
ด้านการให้ความรู้ก่อนการดำเนินการนิเทศ	2.07	.58	2.66	.65	-5.108	.000*
ด้านการดำเนินการปฏิบัติงานนิเทศ	1.77	.43	2.36	.70	-5.483	.000*
ด้านการสร้างเสริมกำลังใจแก่ผู้ปฏิบัติงานนิเทศ	2.05	.30	2.47	.65	-4.458	.000*
ด้านการประเมินผลการนิเทศ	2.18	.67	2.79	.66	-4.966	.000*
ภาพรวม	1.98	.42	2.52	.55	-5.901	.000*

* ระดับนัยสำคัญ .05

5.5 แนวทางการนิเทศภายใน ผลการวิเคราะห์ข้อมูลปลายเปิดจากข้อคิดเห็นและข้อเสนอแนะเพิ่มเติมต่อปัญหาและแนวทางการการนิเทศภายในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 28 ซึ่งผู้วิจัยได้สรุปข้อเสนอแนะในการแก้ปัญหาเกี่ยวกับสภาพปัจจุบันปัญหาการนิเทศภายในสถานศึกษา มาเสนอเป็นแนวทางในการนิเทศภายในสถานศึกษา สรุปได้ดังนี้

ด้านการวางแผนการนิเทศ ให้ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องในการนิเทศมีส่วนร่วมในการวางแผนการนิเทศภายในสถานศึกษา และกำหนดแผนนิเทศภายในให้สอดคล้องกับสภาพปัจจุบัน ปัญหา และความต้องการของโรงเรียนด้านการให้ความรู้ก่อนการดำเนินการนิเทศ มีการฝึกอบรมให้ความรู้เทคนิคการนิเทศภายในให้ทั้งผู้รับและผู้ให้การนิเทศ

ด้านการดำเนินการปฏิบัติงานนิเทศ ปรับปรุงตารางการนิเทศตามเวลาและสถานการณ์ที่เหมาะสม ผู้บริหารควรมีการนิเทศกำกับติดตามการดำเนินการตามโครงการอย่างสม่ำเสมอ

ด้านการสร้างเสริมกำลังใจแก่ผู้ปฏิบัติงานนิเทศ ให้การสนับสนุนด้านวัสดุอุปกรณ์และทรัพยากรต่างๆ ที่ส่งเสริมและอำนวยความสะดวกในการปฏิบัติงานนิเทศ

ด้านการประเมินผลการนิเทศ เปิดโอกาสให้ครูผู้สอนได้มีส่วนร่วมในการประเมินผลการปฏิบัติงานของตนเองได้เปลี่ยนบทบาทเป็นผู้นิเทศ มีการให้ข้อมูลย้อนกลับให้ผู้รับการนิเทศได้นำไปปรับปรุงจุดบกพร่องและพัฒนาตนเองต่อไป

การอภิปรายผล

จากการวิเคราะห์สภาพและปัญหาการนิเทศภายในสถานศึกษาตามความคิดเห็นของผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 28 ทั้ง 5 ด้าน คือ ด้านการวางแผนการนิเทศ ด้านการให้ความรู้ก่อนการดำเนินการนิเทศ ด้านการดำเนินการปฏิบัติงานนิเทศ ด้านการสร้างเสริมกำลังใจแก่ผู้ปฏิบัติงานนิเทศ ด้านการประเมินผลการนิเทศ มีประเด็นที่ควรนำมาอภิปรายดัง ต่อไปนี้

1. สภาพปัจจุบันการนิเทศภายในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 28 ภาพรวมทั้ง 5 ด้าน คือ ด้านการวางแผนการนิเทศ ด้านการให้ความรู้ก่อนการดำเนินการนิเทศ ด้านการดำเนินการปฏิบัติงานนิเทศ ด้านการสร้างเสริมกำลังใจแก่ผู้ปฏิบัติงานนิเทศ ด้านการประเมินผลการนิเทศ อยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ประเมินผลการนิเทศ รองลงมาคือ ให้ความรู้ก่อนดำเนินการนิเทศ การวางแผนการนิเทศ การสร้างเสริมกำลังใจแก่ผู้ปฏิบัติงานนิเทศ และด้านที่มีค่าเฉลี่ยน้อยสุดคือ การดำเนินการปฏิบัติงานนิเทศ ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 28 ได้มีการมอบนโยบายก่อนที่จะเปิดภาคเรียนในแต่ละปีการศึกษา ให้มีการนิเทศ กำกับ ติดตามผลการจัดการศึกษาอย่างต่อเนื่อง ปีละ 1 ครั้ง ส่งผลให้ทั้งผู้บริหารสถานศึกษา และครูผู้สอนได้รับการนิเทศในเบื้องต้นและพัฒนาสู่การดำเนินการนิเทศภายในสถานศึกษา ผู้ปฏิบัติการนิเทศในสถานศึกษามีความรู้ความเข้าใจในแนวทางการนิเทศซึ่งเป็นแนวทางเดียวกันของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาจึงอยู่ในระดับปานกลาง ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาของ ชูมาภาณูจน์ ศรีเนตร (2558 : 72) ที่ได้ทำการศึกษาวิจัยเรื่อง รูปแบบการนิเทศภายในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 25 พบว่า สภาพปัจจุบันของกระบวนการนิเทศภายในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 25 โดยรวมอยู่ในระดับปานกลางเมื่อพิจารณาเป็นรายด้านอยู่ในระดับปานกลางทุกด้าน

2. ปัญหาการนิเทศภายในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 28 ภาพรวมทั้ง 5 ด้าน คือ ด้านการวางแผนการนิเทศ ด้านการให้ความรู้ก่อนการดำเนินการนิเทศ ด้านการดำเนินการปฏิบัติงานนิเทศ ด้านการสร้างเสริมกำลังใจแก่ผู้ปฏิบัติงานนิเทศ ด้านการประเมินผลการนิเทศ อยู่ในระดับน้อย เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ การประเมินผลการนิเทศ รองลงมาคือ ให้ความรู้ก่อนดำเนินการนิเทศ ด้านการสร้างเสริมกำลังใจแก่ผู้ปฏิบัติงานนิเทศ ด้านการวางแผนการนิเทศและด้านที่มีค่าเฉลี่ยน้อยสุดคือ การดำเนินการปฏิบัติงานนิเทศ ทั้งนี้จากการที่สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 28 ได้มีนโยบายในการกำกับ ติดตาม ตรวจสอบและประเมินผลการจัดการศึกษา โดยยึดนโยบายสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ปีงบประมาณ พ.ศ. 2562 เป็นแนวทาง และ

กำหนดนโยบายให้สอดคล้องกับยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี (พ.ศ. 2561 – 2580) ซึ่งมีการปฏิบัติงานสำคัญในการพัฒนาส่งเสริมผลักดันให้สถานศึกษาในสังกัดมีการบริหารและจัดการการศึกษาให้ได้คุณภาพมาตรฐาน พัฒนาคุณภาพผู้เรียนให้เป็นคนดี มีวินัย มีจิตสาธารณะ ภูมิใจและรักในความเป็นไทย มีความรับผิดชอบต่อครอบครัว ชุมชน สังคม และประเทศชาติ มีทักษะสมรรถนะที่จำเป็นในศตวรรษที่ 21 ด้วยการบริหารจัดการแบบมีส่วนร่วมบูรณาการ โดยมอบหมายให้ทุกโรงเรียนได้เตรียมความพร้อมก่อนเปิดภาคเรียนหลังจากการรับนโยบาย และดำเนินงานเพื่อเตรียมรับการนิเทศ ติดตาม ตรวจสอบและประเมินผลการจัดการศึกษาจากที่สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 28 ส่งผลให้โรงเรียนในสังกัดได้เตรียมความพร้อมรับการนิเทศในทุกปี รวมไปถึงการนิเทศภายในสถานศึกษา ซึ่งต้องดำเนินการและรายงานไปที่สำนักงานเขต สอดคล้องกับการศึกษาของดวงใจ ศรีไชย (2560: 75) พบว่า ความคิดเห็นของผู้บริหารและครู ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุบลราชธานี เขต 1 ต่อปัญหาการนิเทศภายในสถานศึกษารวมทุกด้านอยู่ในระดับน้อย เนื่องจากผู้บริหารโรงเรียนให้ความสำคัญในการดำเนินการนิเทศภายในโรงเรียนเพื่อให้ได้ข้อมูลย้อนกลับในการนำมาพัฒนาบุคลากร พัฒนางาน และพัฒนาคุณภาพการจัดการศึกษาให้เป็นไปตามจุดมุ่งหมายที่กำหนดไว้ และสอดคล้องกับผลการศึกษาของพิสน โพนทัน (2559 : 79) พบว่าปัญหาการนิเทศภายในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 28 โดยรวมมีปัญหายุ่งยากในระดับน้อย เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า มีปัญหายุ่งยากในระดับน้อยทุกด้าน ทั้งนี้เนื่องมาจากผู้บริหารเข้าใจและตระหนักถึงความสำคัญของการนิเทศภายในว่าเป็นหัวใจสำคัญของการพัฒนาคุณภาพการจัดการศึกษาและคุณภาพของผู้เรียน รวมทั้งสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 28 มีการนิเทศกำกับ ติดตามอย่างต่อเนื่อง ทำให้ผู้ปฏิบัติ ปฏิบัติงานอย่างมีความมั่นใจและพร้อมที่จะปฏิบัติหน้าที่ของตนเองและร่วมกับผู้อื่น

3. ผลการเปรียบเทียบสภาพปัจจุบันการนิเทศภายในสถานศึกษาตามความคิดของผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 28 จำแนกตามตำแหน่งโดยรวมและรายด้านแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 เป็นผลมาจากบทบาทและมุมมองในการเป็นผู้นิเทศและการเป็นผู้รับการนิเทศทำให้ความคิดเห็นต่อสภาพปัจจุบันการนิเทศภายในสถานศึกษามีความแตกต่างกัน

สอดคล้องกับผลการศึกษาของ รุ่งทิพย์ ทำนุ (2558 : 79-81) ที่พบว่า สภาพการณ์เทศภายในของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุบลราชธานี เขต 5 จำแนกตามตำแหน่ง ทั้งโดยภาพรวมและรายด้านทุกด้านแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 เมื่อเปรียบเทียบรายคู่ พบว่าโดยภาพรวมและรายด้านทุกด้าน ระหว่างผู้บริหารสถานศึกษากับครูผู้ทำหน้าที่หัวหน้ากลุ่มงาน มีความคิดเห็นแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และสอดคล้องกับผลการศึกษาของดวงใจ ศรีไชย (2560 : 76) ที่พบว่า การวิเคราะห์เปรียบเทียบการนิเทศภายในสถานศึกษาตามความคิดเห็นของผู้บริหารและครูในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุบลราชธานี เขต 1 จำแนกตามตำแหน่ง โดยภาพรวมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ .01

4. ผลการเปรียบเทียบปัญหาการนิเทศภายในสถานศึกษาตามความคิดของผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 28 จำแนกตามตำแหน่ง โดยรวมและรายด้านแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 สอดคล้องกับการศึกษาของ ประภารัตน์ พนานุสรณ์ (2557 : 103) ที่พบว่า ความคิดเห็นของผู้บริหารและครูในการนิเทศภายในของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาบุรีรัมย์ เขต 1 จำแนกตามตำแหน่ง โดยรวมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 เนื่องจากผู้บริหารมีการวางแผนการนิเทศและดำเนินการนิเทศอย่างเป็นขั้นตอนและเป็นระบบ แต่ครูที่รับการนิเทศต้องให้ผู้บริหารเข้ามารู้และให้แนวทางในการแก้ปัญหาการนิเทศ บางครั้งก็ผู้บริหารไม่สามารถติดตามงานได้ทั้งหมด

5. ผลการเปรียบเทียบสภาพปัจจุบันการนิเทศภายในสถานศึกษาตามความคิดของผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 28 จำแนกตามประสบการณ์ทำงาน โดยรวมและรายด้านแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 เมื่อเปรียบเทียบรายคู่ พบว่าโดยภาพรวมและรายด้านทุกด้าน ระหว่างผู้บริหารสถานศึกษากับครูผู้สอนมีความคิดเห็นแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 สอดคล้องกับผลการศึกษาวิจัยของ ทรัพย์สิน ศรีเชื้อ (2558 : 102) ที่พบว่าข้าราชการที่มีประสบการณ์ในการทำงานแตกต่างกัน มีความคิดเห็นต่อสภาพการนิเทศภายในแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ .05 และสอดคล้องกับรุ่งทิพย์ ทำนุ (2558 : 85) ที่พบว่า

การเปรียบเทียบสภาพการนิเทศภายในของสถานศึกษาชั้นพื้นฐาน อำเภอนาจะหลวย สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุบลราชธานี เขต 5 จำแนกตามประสบการณ์การบริหารในภาพรวม สภาพการนิเทศภายในของโรงเรียนที่ประสบการณ์การบริหารของผู้บริหารโรงเรียนต่างกัน มีสภาพการดำเนินการนิเทศภายในในปัจจุบัน แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ทั้งนี้อาจเป็นเพราะประสบการณ์การบริหารของผู้บริหารโรงเรียนอาจส่งผลกระทบต่อการทำงานการนิเทศภายในในโรงเรียน ผู้บริหารที่มีประสบการณ์น้อยอาจยังไม่ชัดเจนในการจัดการดำเนินการนิเทศภายใน หรืออาจจะมีภาระงานที่มาก และมีงานอื่น ๆ ในโรงเรียนที่จำเป็นจะต้องพัฒนาเร่งด่วนกว่าการนิเทศภายใน

6. ผลการเปรียบเทียบปัญหาการนิเทศภายในสถานศึกษาตามความคิดของผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 28 จำแนกตามประสบการณ์ทำงาน โดยรวมและรายด้านแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 เมื่อเปรียบเทียบรายคู่ พบว่าโดยภาพรวมและรายด้านทุกด้าน สอดคล้องกับการศึกษาวิจัยของ ชันติมา พงษ์พรม (2558 : 79) ที่พบว่า ปัญหาการนิเทศภายในโรงเรียนของผู้บริหารโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสระแก้ว เขต 2 จำแนกตามประสบการณ์ทำงาน โดยรวมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 เป็นเพราะว่า ประสบการณ์ในการสอนของผู้ตอบแบบสอบถามค่อนข้างที่จะห่างกันอย่างชัดเจน ซึ่งครูผู้สอนที่มีประสบการณ์ในการสอนต่ำกว่า มีความคิดเห็นหรือมุมมองที่ยึดหลักการและทฤษฎีเป็นหลัก ขณะที่ครูผู้สอนที่มีประสบการณ์ในการสอนมากกว่ามีความคิดเห็นหรือมุมมองที่กว้างมากขึ้น และมองปัญหาด้วยความเข้าใจ อีกทั้งครูผู้สอนที่มีประสบการณ์ในการสอน เรียนรู้การทำงานในระบบของโรงเรียนมาเป็นเวลานาน ทำให้สามารถปรับตัวเข้ากับงานได้ดีกว่าครูผู้สอนที่มีประสบการณ์ ในการสอนน้อยปี ส่งผลให้มีความคิดเห็นว่าปัญหาการนิเทศภายในโรงเรียนของครูที่มีประสบการณ์แตกต่างกันจะมีความคิดเห็นแตกต่างกัน

7. ผลการเปรียบเทียบสภาพปัจจุบันการนิเทศภายในสถานศึกษาตามความคิดของผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 28 จำแนกตามขนาดของโรงเรียน โดยรวมและรายด้านแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 เมื่อเปรียบเทียบรายคู่ พบว่า

โดยภาพรวมและรายด้านทุกด้าน ระหว่างผู้บริหารสถานศึกษากับครูผู้สอนมีความคิดเห็นแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 สอดคล้องกับผลวิจัยของ ประภารัตน์ พนาสุธรรม (2557 : 103) ที่พบว่าความคิดเห็นของผู้บริหารและครูในการนิเทศภายในของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาบุรีรัมย์ เขต 1 จำแนกตามขนาดโรงเรียน โดยรวมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ทั้งนี้เป็นเพราะผู้บริหารโรงเรียนแต่ละขนาดมีวุฒิ การศึกษาและประสบการณ์ทำงานแตกต่างกันมีผลทำให้บทบาทการนิเทศในโรงเรียนแต่ละขนาดแตกต่างกันและจำนวนบุคลากรในโรงเรียนมีผลต่อการดำเนินการ โรงเรียนขนาดใหญ่มีบุคลากรจำนวนมากจึงสามารถบริหารจัดการได้ดีกว่า สอดคล้องกับ รุ่งทิพย์ ทำนุ (2558 : 86) ที่พบว่าสภาพการนิเทศภายในของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุบลราชธานีเขต 5 จำแนกตามขนาดของโรงเรียน พบว่าโดยภาพรวมไม่แตกต่างกัน และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่าด้านการวางแผนการนิเทศภายใน ระหว่างโรงเรียนขนาดกลางกับโรงเรียนขนาดใหญ่มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 เช่นเดียวกับการศึกษาของ ชลลดา สารวัน (2557 : 1036) ที่พบว่า ภาพรวมสภาพการนิเทศภายในของโรงเรียนที่มีขนาดต่างกัน มีสภาพการนิเทศภายในแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 โดยมีความแตกต่างระหว่างโรงเรียนขนาดเล็กกับขนาดกลาง และโรงเรียนขนาดเล็กกับขนาดใหญ่ อาจเป็นเพราะโรงเรียนที่ขนาดใหญ่มีบุคลากรมาก ทำให้เกิด ความพร้อมทั้งผู้บริหารและบุคลากรผู้นิเทศภายใน ภาระงานหน้าที่มีอัตรากำลังของบุคลากรรองรับ ไม่ต้องมีภาระงานจำนวนมากจึงทำให้การดำเนินการนิเทศภายในชัดเจนและปฏิบัติได้มาก

8. ผลการเปรียบเทียบปัญหาการนิเทศภายในสถานศึกษาตามความคิดของผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 28 จำแนกตามขนาดของโรงเรียน โดยรวมและรายด้านไม่แตกต่างกัน เป็นผลมาจากการดำเนินการตามนโยบายในการกำกับ ติดตาม ตรวจสอบและประเมินผลการจัดการศึกษา โดยยึดนโยบายสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ปีงบประมาณ พ.ศ. 2562 เป็นแนวทาง และกำหนดนโยบายให้สอดคล้องกับยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี (พ.ศ. 2561 – 2580) ซึ่งมีภารกิจ

สำคัญในการพัฒนาส่งเสริมผลักดันให้สถานศึกษาในสังกัดมีการบริหารและจัดการการศึกษาให้ได้คุณภาพมาตรฐาน สถานศึกษาจึงต้องดำเนินการเพื่อพัฒนาโรงเรียนให้เป็นไปตามมาตรฐาน การนิเทศการศึกษาที่เป็นส่วนสำคัญอีกส่วนที่โรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 28 ปัญหาการนิเทศของโรงเรียนในแต่ละขนาดจึงไม่แตกต่างกัน สอดคล้องกับ พิสน์ โพนทัน (2559 : 80) ปัญหาการนิเทศภายในสถานศึกษาตามความคิดของผู้บริหารและครูผู้สอน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 28 จำแนกตาม ขนาดโรงเรียน โดยรวมแตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ ทั้งนี้เนื่องจาก หน่วยงานต้นสังกัดได้ดำเนินการ นิเทศ กำกับ ติดตามอย่างต่อเนื่อง มีส่วนช่วยให้ผู้บริหารและครูผู้สอนในสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 28 มีปัญหาในการนิเทศภายในไม่แตกต่างกัน ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ ดวงใจ ศรีไชย (2560 : 77) ที่พบว่า โดยภาพรวมบุคลากรที่มีประสบการณ์การทำงานต่างกัน และขนาดของโรงเรียนต่างกัน มีความคิดเห็นต่อสภาพและปัญหาการนิเทศภายในไม่แตกต่างกัน ทั้งนี้อาจเป็นเพราะผู้บริหารและครูในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุบลราชธานี เขต 1 ให้ความสำคัญต่อการนิเทศภายในโรงเรียน ผู้บริหารและครูในโรงเรียนมีการวางแผนการนิเทศและดำเนินการนิเทศตามแผนงานอย่างมีขั้นตอนและเป็นระบบ มีการบริหารการจัดการศึกษาแบบมีส่วนร่วมโดยให้ครูและบุคลากรทางการศึกษา และผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องในการจัดการศึกษามีการประชุมชี้แจงให้เห็นถึงความสำคัญของการนิเทศภายในโรงเรียนรวมถึงชี้แจงบทบาทและหน้าที่ของผู้นิเทศและผู้รับการนิเทศเพื่อให้ทั้งสองฝ่ายเข้าใจและร่วมกันส่งเสริมสนับสนุนการจัดการศึกษาให้บรรลุผลตามแผนการจัดการศึกษาแห่งชาติ

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะทั่วไป

1. จากผลการวิจัยพบว่าสภาพปัจจุบันการนิเทศในสถานศึกษาด้านการดำเนินการปฏิบัติงานนิเทศ มีสภาพการดำเนินการอยู่ในระดับน้อย เมื่อเปรียบเทียบระหว่างผู้บริหารกับครูแล้วจะพบว่าผู้บริหารมีค่าเฉลี่ยในการดำเนินการปฏิบัติการนิเทศน้อยกว่า ส่งผลให้ประเด็นที่ควรปรับปรุงดำเนินการพัฒนาคือผู้บริหารโรงเรียนควรให้การสนับสนุนงบประมาณในการนิเทศการนิเทศการปฏิบัติงานทั้งผู้นิเทศและผู้รับการนิเทศ

2. ผู้บริหารควรส่งเสริมให้มีการประชุมอบรม สัมมนา พัฒนารูปแบบการนิเทศภายในอย่างต่อเนื่อง จัดกระบวนการนิเทศภายในให้เป็นส่วนหนึ่งของการบริหารโรงเรียน

3. จากข้อเสนอแนะของผู้บริหารสถานศึกษา และครูด้านการดำเนินการปฏิบัติงานนิเทศ เสนอให้การดำเนินการนิเทศเป็นไปตามเวลาที่กำหนดและควรประชุมเพื่อปรับปรุงการปฏิบัติงานอย่างสม่ำเสมอ

4. ควรส่งเสริมการมีส่วนร่วมในการนิเทศภายใน และนำผลการประเมินไปพัฒนาปรับปรุงให้ตรงกับมาตรฐานการนิเทศภายในที่กำหนดไว้

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

1. จากผลการวิจัยควรมีการวิจัยเชิงคุณภาพในการนิเทศภายในสถานศึกษาเกี่ยวกับการดำเนินการปฏิบัติการนิเทศของผู้บริหารเพื่อให้ได้ข้อมูลเชิงลึกที่เป็นประโยชน์ต่อการวิจัยต่อไป

2. ควรศึกษาการมีส่วนร่วมของผู้เกี่ยวข้องในการนิเทศภายใน เพื่อจัดการศึกษาตามความคิดเห็นของผู้บริหารและครูผู้สอน

3. ควรศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อสภาพและปัญหาการนิเทศภายในที่มีประสิทธิภาพ

4. ควรมีการวิจัยเกี่ยวกับบทบาทหน้าที่ของคณะกรรมการสถานศึกษา ผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา มีส่วนส่งเสริมการนิเทศภายในสถานศึกษาอย่างไร เพื่อให้การนิเทศภายในสถานศึกษาเป็นไปอย่างมีคุณภาพ

เอกสารอ้างอิง

1. จิตรลดา ธรรมชั้น. (2560). การศึกษาปัญหาและแนวทางการแก้ไขปัญหาการนิเทศภายในของผู้บริหารและครูในโรงเรียน สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน อำเภอเมืองจังหวัดพะเยา. วิทยานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยพะเยา.
2. ชญาภาญ์ ศรีเนตร. (2558). รูปแบบการนิเทศภายในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 25. วิทยานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.

3. ชญานันท์ สัมมา. (2557). สภาพและปัญหาการนิเทศภายในโรงเรียนผืนแจ่มวิชาสอน สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 18. วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยนอร์ทกรุงเทพ.
4. ชันติมา พงษ์พรหม. (2558). ปัญหาและแนวทางการพัฒนาการนิเทศภายในโรงเรียนของผู้บริหารโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาระถมศึกษาสระแก้วเขต 2. ชลบุรี: งานนิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยบูรพา.
5. ดวงใจ ศรีไชย. (2560). การศึกษาสภาพและปัญหาการนิเทศภายในสถานศึกษาตามความคิดเห็นของผู้บริหารและครูในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาระถมศึกษาอุบลราชธานี เขต 1. วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี.
6. ทวีชัย ศรีเชื้อ. (2558). สภาพและปัญหาการนิเทศภายในกลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาต่างประเทศ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 29. วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี.
7. บุญชม ศรีสะอาด. (2560). การวิจัยเบื้องต้น. พิมพ์ครั้งที่ 10. กรุงเทพฯ : สุวีริยาสาส์น.
8. ประภารัตน์ พณานุสรณ์. (2557). บทบาทของผู้บริหารในการนิเทศภายในโรงเรียนอนุบาลบุรีรัมย์ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 1. วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์.
9. พระชินวร นนพิภักดิ์. (2555). สภาพการดำเนินงานนิเทศภายในโรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกสามัญศึกษากลุ่ม 9 เขตจังหวัดอุบลราชธานี. วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี.
10. พิสน โพนทัน. (2559). ปัญหาและแนวทางการพัฒนาการนิเทศภายในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 28. วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี.

11. พุทธชาติ แสนอุบล. (2560). สภาพ ปัญหาและ แนวทางการปรับปรุงการนิเทศภายในโรงเรียน มัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษามัธยมศึกษา เขต 29. วิทยานิพนธ์ ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยบูรพา.
12. ยุทธศาสตร์ชาติ (พ.ศ. 2561 - 2580). (2561, 13 ตุลาคม). ราชกิจจานุเบกษา. เล่ม 135 ตอนที่ 82 ก. หน้า 1 – 70.
13. รัตนาภรณ์ ชันทองคำ. (2559). ปัญหาและ แนวทางพัฒนาการนิเทศภายในของโรงเรียน บ้านบึง” อุดสาหกรรมนุเคราะห์” สังกัด สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 28. วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยบูรพา.
14. รุ่งทิพย์ ทำนุ. (2558). สภาพการบริหารงาน นิเทศภายในสถานศึกษา สังกัดสำนักงาน เขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุบลราชธานี เขต 5. วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี.
15. สุรศักดิ์ ปาเฮ. (2545). การนิเทศภายใน หัวใจ ของการปฏิรูปการเรียนรู้. วารสารวิชาการ, (5-8), โรงเรียน. 25-30.